

Hegemonizm państw Zachodu wobec chińskiej polityki w Hongkongu

Abstract:

Hong Kong is one of the world's largest financial centers, a source of many multinational organizations, banks, companies, etc. Since the beginning of June 2019, mass protests have taken place in Hong Kong, during which there have been violent fights between demonstrators and the police. These protests, as well as the trade war and the growing tension between Washington and Beijing, aroused the anxiety of foreign investors and led to the collapse of Hong Kong's economy. The article presents the hegemonism of the United States, which decided to use these protests to expand their political and economic influence and interfered without reason in the internal affairs of the PRC. Similarly, the policy of the EU countries, which are so eager to criticize Poland for the lack of the rule of law, in this case was limited to admonishing China for fear of deteriorating mutual trade relations. The main hypothesis of the article is that even if Hong Kong's status as a financial center suffers some negative impact due to US sanctions, its negative impact on China as a whole, will be quite limited and will only hit Hong Kong's speculative capital. On the basis of the conducted studies, it can be assumed that the new area of the conflict between the US and the PRC will strengthen Chinese totalitarianism in Hong Kong, which comes down to the total subordination of the individual and all manifestations of social life to the state power. This thesis is in line with the statement by Liu Guangyuan, China's ambassador in Poland, stating in regard to recent events that: "Hong Kong must be ruled by patriots". Reports from renowned research centers predict that the next decades of world politics will be marked by Washington's competition with Beijing. The aggressive rivalry that turns into an open confrontation between the US, Western countries and China opens a dangerous new chapter in modern history.

Keywords: Hong Kong, Hong Kong National Security Act, international policy, political and economic sanctions, imperialism, totalitarianism

Słowa kluczowe: Hongkong, ustawa o bezpieczeństwie narodowym w Hongkongu, polityka międzynarodowa, sankcje polityczne i gospodarcze, imperializm, totalitaryzm

Hongkong przez długi czas znajdował się pod okupacją brytyjską. W 1997 r. wrócił do Chin i stał się Specjalnym Regionem Administracyjnym (SAR) Chińskiej Republiki Ludowej. Na mocy umowy „jeden kraj, dwa systemy” Chiny przyznały Hongkongowi na 50 lat wysoki stopień autonomii we wszystkich sprawach z wyjątkiem polityki zagranicznej i obronnej.

Gospodarka Hongkongu jest systemem gospodarczym wolnorynkowym, w dużym stopniu zależnym od handlu międzynarodowego. Jako międzynarodowe centrum biznesowe, handlowe i finansowe Hongkong jest gospodarką o najwyższym stopniu dominacji w globalnym przemyśle usługowym. Jest też członkiem i założycielem Światowej Organizacji Handlu (WTO) i jednym z pierwszych członków Współpracy Gospodarczej Azji i Pacyfiku (APEC).

W latach 1995–2019 gospodarka Hongkongu była oceniana jako najbardziej wolna na świecie i przez 25 lat zajmował on pierwsze miejsce w światowym indeksie wolności gospodarczej. W 2020 r. głównie z powodu spadku wskaźnika swobody inwestowania jego gospodarka zajęła drugie miejsce pod względem wolności. Rząd bardzo mało ingeruje w gospodarkę. Głównymi zaletami gospodarki Hongkongu są: port bezcłowy bez barier handlowych, bardzo niska inflacja, bardzo mało przeszkód w przepływie kapitału i w inwestycjach zagranicznych, niewiele ograniczeń w branży finansowej i bankowej, mała ingerencja w wynagrodzenia i ceny, mocna koncepcja praw majątkowych, utrzymywanie niskiego poziomu regulacji itp.¹

Celem artykułu jest zwrócenie uwagi na stosowanie podwójnych standardów w polityce międzynarodowej przez kraje UE i USA, – wykazanie, że kraje UE w polityce zagranicznej mają na względzie przede wszystkim własny interes gospodarczy, a nie praworządność, o której ostatnio tak często mówią np. w kontekście Polski, oraz że decyzje USA o nałożeniu sankcji na Hongkong były nielogiczne i nieobiektywne. Miały one na względzie jedynie narzucenie własnego stanowiska i punktu widzenia. Były motywowane tylko i wyłącznie ideologią polityczną, a nie interesem gospodarczym. Hegemonizm USA w polityce międzynarodowej jest znany od lat. Wymuszanie podporządkowania się za pomocą groźby lub użycia siły USA stosują nie tylko w wobec ChRL, ale także wobec Rosji, Japonii, czy nawet UE. Nakładając sankcje na Hongkong, USA nie wzięły pod uwagę, że wymierzają je także we własną gospodarkę. Po raz kolejny widać, że polityka nie powinna górować nad ekonomią.

¹ Hongkong, <https://www.heritage.org/index/country/hongkong> (dostęp: 25.02.2021).

1. Powiązania gospodarcze

Państwa członkowskie Unii Europejskiej (UE) utrzymują bliskie stosunki gospodarcze i handlowe z Hongkongiem, a w ostatnich latach obie strony promują także dwustronną współpracę kulturalną i technologiczną. W 2019 r. ponad 2300 firm z UE otworzyło spółki macierzyste w Hongkongu, co stanowi wzrost o 7,5% w stosunku do 2017 r. Od wielu lat w Hongkongu działa wiele europejskich izb handlowych².

Według stanu na koniec 2019 r. spośród działających w Hongkongu 164 licencjonowanych banków 31 pochodziło z Unii Europejskiej, podobnie jak 26 ze 163 towarzystw ubezpieczeniowych. Spółki z Unii Europejskiej aktywnie uczestniczą w handlu akcjami i kontraktami terminowymi w Hongkongu, a także świadczą usługi doradztwa inwestycyjnego i zarządzania funduszami.

Hongkong jest odrębnym obszarem celnym, uznawanym przez Światową Organizację Handlu. W 2019 r. całkowity dwustronny handel towarami między Hongkongiem a Unią Europejską osiągnął 75 mld euro (662 mld HKD), co oznacza spadek o 4,4% w stosunku do 2018 r. W 2019 r. trzy państwa członkowskie UE (Niemcy, Wielka Brytania i Francja) należały do największych partnerów handlowych Hongkongu. W tym okresie import Hongkongu z Unii Europejskiej stanowił 6,9% całkowitej wartości importu Hongkongu (35 mld euro lub 304 mld HKD), a eksport z Hongkongu do UE – 5,7% całkowitej wartości eksportu Hongkongu (300 mln euro lub 3 mld HKD). Hongkong jest też głównym miejscem inwestycyjnym dla Unii Europejskiej. Przyjmuje zagraniczne inwestycje, zapewniając środowisko, w którym nie ma systemu kontroli dewiz (istnieje swobodny przepływ kapitału), a kapitał i zwroty z inwestycji są w swobodnym obiegu (zwrot z inwestycji bez kontroli wymiany). Na koniec 2018 r. wartość rynkowa bezpośrednich inwestycji zagranicznych Unii Europejskiej w Hongkongu osiągnęła 140 mld euro (1,255 mld HKD). Unia Europejska jest ważnym źródłem bezpośrednich inwestycji dla sektora bankowego i produkcyjnego Hongkongu³.

Stany Zjednoczone (USA) i Hongkong do czasu wprowadzenia ustawy o bezpieczeństwie narodowym w Hongkongu były ważnymi partnerami handlowymi. W 2019 r. całkowity dwustronny handel towarami między USA a Hongkongiem osiągnął 66 mld USD (516,9 mld HKD), co oznacza spadek o 12,1% w porównaniu z 2018 r. W 2019 r. produktami eksportowanymi z Hongkongu do USA były głównie urządzenia i sprzęt telekomunikacyjny do nagrywania i odtwarzania dźwięku, maszyny elektryczne oraz

² 香港特区政府：欧盟因香港国安法而公布的措施属错误决定，30.07.2020，http://www.xinhuanet.com/gangao/2020-07/30/c_1126303761.htm (dostęp: 26.02.2021).

³ 香港與歐洲聯盟（歐盟）的貿易關係，https://www.tid.gov.hk/sc_chi/aboutus/publications/factsheet/eu.html (dostęp: 26.02.2021).

maszyny biurowe i maszyny do automatycznego przetwarzania danych. Hongkong jest też ważnym podmiotem handlowym między Stanami Zjednoczonymi a Chinami kontynentalnymi. W 2019 r. towary eksportowane z kontynentu do Stanów Zjednoczonych przez Hongkong stanowiły około 7% całkowitego eksportu o wartości 30 mld USD, podczas gdy towary z USA importowane z kontynentu przez Hongkong stanowiły około 9% jego całkowitego eksportu o wartości 11 mld USD.

Na koniec 2018 r. wartość rynkowa amerykańskich bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Hongkongu osiągnęła 37,2 mld USD. Stany Zjednoczone są ważnym źródłem bezpośrednich inwestycji dla branży finansowej Hongkongu (z wyjątkiem banków, spółek inwestycyjnych i spółek holdingowych) oraz branży transportowej, magazynowej, pocztowej i usług ekspresowych. Na koniec 2019 r. dziesięć ze 164 licencjonowanych banków w Hongkongu, cztery z 17 banków z ograniczonymi licencjami i jedno z 43 przedstawicielstw były instytucjami finansowanymi przez USA. Wśród 163 zatwierdzonych towarzystw ubezpieczeniowych w Hongkongu dziewięć to firmy amerykańskie, a 12 jest kontrolowanych przez aktywa amerykańskie. Amerykańskie firmy aktywnie uczestniczyły również w handlu papierami wartościowymi i kontraktami futures, świadcząc usługi doradcze w zakresie inwestycji, zarządzania funduszami i oceny zdolności kredytowej⁴.

W 2019 r. napięcia polityczne, społeczne, prawne i gospodarcze wywołał projekt wprowadzenia przez rząd z Pekinu nowej ustawy o ekstradycji, która pozwalałaby na aresztowanie dysydentów politycznych w Hongkongu i ich przewiezienie na kontynent. Powszechnie uznano, że taka ustawa poważnie zagraża niezależności wymiaru sprawiedliwości w Hongkongu. Po masowych demonstracjach przeciw tej ustawie nastąpiły miesiące niepokoju politycznych i przemocy, które utrudniły działalność gospodarczą i zwiększyły obawy przed ingerencją z kontynentu. Trwające zawirowania polityczne i społeczne zaczęły podważać reputację Hongkongu jako jednego z najlepszych miejsc do prowadzenia działalności, zmniejszając napływ inwestycji. W 2019 r. Hongkong pogrążył się w recesji. Wzrosły też zagrożenia dla wolności gospodarczej, co wpłynęło na zmianę pozycji w indeksie wolności gospodarczej. Nasilająca się niepewność związana z kwestiami bezpieczeństwa podważyła korzystny klimat inwestycyjny. Mimo to Hongkong nadal pozostaje dynamicznym światowym centrum finansowym o wysokim stopniu konkurencyjności i otwartości, ale zwiększa się również poczucie ryzyka.

Mimo protestów 30 czerwca 2020 r. w Hongkongu weszła w życie narzucona przez rząd w Pekinie ustawa o bezpieczeństwie narodowym, która karze więzieniem od 3 lat do dożywocia za „separatyzm, działalność wywrotową, terroryzm i zmwowę z obcymi

⁴ 香港 - 美國的貿易關係, https://www.tid.gov.hk/tc_chi/aboutus/publications/factsheet/usa.html (dostęp: 27.02.2021).

siłami”. Nowe prawo dotyczy nie tylko wszystkich firm i instytucji prowadzących działalność w Hongkongu, ale także obcokrajowców nieprzebywających tam na stałe. Ustawa daje możliwość ścigania na całym świecie każdego za działania przeciwko Chinom. W obawie przed powołanym przez nową ustawę Komitetem ds. Ochrony Bezpieczeństwa Narodowego, który ma orzekać, czy jakieś działania i wypowiedzi nie łamią nowego prawa, a także wprowadzeniem wymogu raportowania o takich przypadkach lokalnej policji przez dostawców usług internetowych coraz więcej firm zaczęło przenosić swoją działalność do Singapuru, na Tajwan czy do Malezji. Przez demonstracje najbardziej ucierpiała turystyka. Nowe przepisy stały się powodem zawieszenia współpracy z policją przez Facebooka, WhatsAppa, Twittera, Google i Telegram⁵.

Konkludując, Hongkong będący w gospodarce światowej, pod względem zajmowanej pozycji, dziesiątą potęgą handlową oraz piątym centrum finansowym podawany jest często jako przykład efektywnego modelu liberalnej ekonomii. Aktualnie jego gospodarka ulega jednak spowolnieniu, przykładowo w 2020 r. nastąpił spadek PKB o 7,5% w stosunku do roku ubiegłego, w którym też odnotowano spadek o 1,2%. Spowolnienie to wynika m.in. z „napięć” w handlu ze Stanami Zjednoczonymi, międzynarodowych sankcji gospodarczych, „spowolnienia” chińskiej gospodarki, a także z politycznych problemów wewnętrznych⁶.

1.1. Kontrowersje wokół ustawy o bezpieczeństwie narodowym w Hongkongu

Różnice kulturowe między Hongkongiem a Chinami kontynentalnymi wynikają z różnych kultur historycznych, przekonań religijnych, systemów politycznych i innych wpływów. Tradycje kulturowe Hongkongu są pod silnym wpływem kultury zachodniej (łączonej z wartościami konfucjańskimi), jego wartości i system edukacji są bardziej otwarte i wolne, a styl życia i przekonania religijne – bardziej zróżnicowane. Chiny kontynentalne kładą większy nacisk na tradycyjne wartości, takie jak rodzina, społeczność i naród, przy czym ważniejsze są stabilność społeczna i świadomość zbiorowa, a system edukacji opiera się na wartościach akademickich i moralnych⁷.

⁵ S. Czubkowska, *Koniec wolności w Hongkongu. Władze zatrzymują potentata mediowego. Z miasta uciekają kolejne technologiczne firmy*, 10 sierpnia 2020, <https://spidersweb.pl/2020/08/hongkong-prawo-o-bezpieczenstwie-narodowym-zatrzymania.html> (dostęp: 20.02.2021).

⁶ *The economic context of Hong Kong*, <https://www.nordeatrade.com/fi/explore-new-market/hong-kong/economical-context> (dostęp: 9.03.2021).

⁷ 香港与大陆文化对比：香港与大陆文化差异分析, <https://www.ukplanking.com/article/291530> (dostęp: 4.12.2023).

Podstawowe wartości Hongkongu uznawane przez większość obywateli są stonkowo bardziej otwarte i liberalne, obejmują wolność, prawa jednostki i pluralizm, demokrację, prawa człowieka, praworządność, równość i uczciwość⁸. Stanowią ważny element tożsamości zbiorowej i integralności obywateli Hongkongu. Wiele osób uważa, że od czasu przekazania suwerenności Hongkongowi w 1997 r. szereg środków politycznych zastosowanych przez jego rząd jest sprzecznych z „podstawowymi wartościami Hongkongu”, co powoduje, że obywatele obawiają się szybszego tempa sinizacji społeczeństwa. Przed 1997 r. większość mieszkańców Hongkongu nie zwracała uwagi na politykę i nie brała w niej udziału. Wprowadzenie ustawy o bezpieczeństwie narodowym w Hongkongu w 2020 r. zaostrzyło sytuację. Większość obywateli uznała, że ta ustawa narusza niezależność jurysdykcyjną Hongkongu, która była jednym z elementów zasady „jedno państwo, dwa systemy”.

Ustawa o bezpieczeństwie narodowym Hongkongu⁹ to ustawa Chińskiej Republiki Ludowej, która weszła w życie 30 czerwca 2020 r. Przepisy ustawy opierają się na systemie prawa cywilnego obowiązującym w Chinach kontynentalnych, a nie na systemie prawa zwyczajowego przyjętym w Hongkongu. W przypadku niezgodności między prawem Hongkongu a ustawą zastosowanie mają przepisy niniejszej ustawy. Interpretacja ustawy o bezpieczeństwie narodowym Hongkongu należy do Stałego Komitetu Ogólnochińskiego Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych. Nie było też etapu pozyskiwania opinii publicznej ani konsultacji w sprawie tej ustawy, jej treść nie była ujawniana przed wdrożeniem, co jest rzadkością¹⁰.

Tekst ustawy spotkał się z ostrą krytyką głównie ze strony państw Zachodu, m.in. Unii Europejskiej i USA, a także Tajwanu i Japonii. Jednak wiele innych krajów, jak np. Korea Północna, Iran, Kuba, Syria, wyraziło swoje poparcie dla tego prawa w Radzie Praw Człowieka ONZ, stwierdzając, że obce państwa nie powinny ingerować w wewnętrzne sprawy Chin. Ustawę skrytykowało 27 krajów, w większości europejskich, a 53 ją poparły¹¹. Polska wstrzymała się od głosu.

Po wejściu ustawy w życie zmiany w Hongkongu rozpoczęły się od aresztowania znanych działaczy politycznych i społecznych. Represje objęły także inne obszary,

⁸ 民調：港核心價值 首重法治, <https://paper.hket.com/article/462968/民調：港核心價值 首重法治> (dostęp: 4.12.2023).

⁹ 中華人民共和國香港特別行政區維護國家安全法, <https://www.6laws.net/6law/law-gb/中華人民共和國香港特別行政區維護國家安全法.htm> (dostęp: 3.12.2023).

¹⁰ 中華人民共和國香港特別行政區維護國家安全法, <https://zh.wikipedia.org/zh-hant/中華人民共和國香港特別行政區維護國家安全法> (dostęp: 3.12.2023).

¹¹ E. Albert, *Which Countries Support the New Hong Kong National Security Law?*, <https://thediplomat.com/2020/07/which-countries-support-the-new-hong-kong-national-security-law/> (dostęp: 3.12.2023).

zamknięto niezależne media, takie jak Apple Daily i Stand News, oraz usunięto książki poświęcone drażliwym tematom, jak np. masakra na placu Tian'anmen.

Ustawie tej zarzuca się, że podważa system prawny Hongkongu i zasady prawa zwyczajowego. Organ centralny ma status transcendentny (pozaświatowy), jego jurysdykcja i cele są dalekosiężne, a definicje „czterech rodzajów przestępstw” (四宗罪) są bardzo rozległe, co daje rządowi i policji Hongkongu ogromne uprawnienia. Zgodnie z art. 62 ustawy o bezpieczeństwie narodowym zastępuje ona istniejące przepisy Hongkongu, a prawo do interpretacji należy do Stałego Komitetu Ogólnochińskiego Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych. Do dziesięciu najbardziej kontrowersyjnych kategorii przepisów tej ustawy można zaliczyć¹²:

1. Osoby popełniające przestępstwa związane z bezpieczeństwem narodowym można zgodnie z prawem „wysłać do Chin” w celu przeprowadzenia procesu. Zgodnie z art. 55 i 56 Biuro Bezpieczeństwa Narodowego w Hongkongu przejmuje jurysdykcję w trzech sytuacjach: 1) sprawa dotyczy interwencji obcych krajów lub obcych sił; 2) ma miejsce poważna sytuacja, w której rząd SAR nie jest w stanie skutecznie wdrożyć niniejszej ustawy; 3) bezpieczeństwo narodowe stoi w obliczu poważnych realnych zagrożeń. Po przejęciu śledztwa przez Biuro Bezpieczeństwa Narodowego sprawa będzie przekazana do Najwyższej Prokuratury Ludowej ChRL i rozpatrzona przez Najwyższy Sąd Ludowy ChRL zgodnie z ustawą o postępowaniu karnym Chińskiej Republiki Ludowej i innymi przepisami.
2. Ustawa obejmuje cały świat i obcokrajowców. Zgodnie z art. 36, 37 i 38 każde przestępstwo popełnione w Hongkongu, na pokładzie statku lub samolotu zarejestrowanego w Hongkongu lub poza Hongkongiem podlega niniejszej ustawie. Ustawa obejmuje ludzi wszystkich narodowości na całym świecie. Jeśli cudzoziemcy będą promować niepodległość Hongkongu, niepodległość Tajwanu itp. za granicą, mogą zostać aresztowani i ścigani w momencie wjazdu do Hongkongu.
3. Bez zwolnień za kaucją, tajny proces, bez ławy przysięgłych. W prawie zwyczajowym obowiązuje zasada „domniemania niewinności”. Prawo Hongkongu stanowi, że policja może zatrzymać podejrzanego jedynie na 48 godzin, a następnie musi go zwolnić, wyznaczyć kaucję lub skierować do sądu. Jednakże ustawa o bezpieczeństwie narodowym obala tę zasadę. Artykuł 42 stanowi, że dana osoba nie będzie zwolniona za kaucją, chyba że sędzia ma „istotne podstawy”, by sądzić, że nie będzie ona nadal zagrażała bezpieczeństwu narodowemu.

¹² 10个争议点 一文看懂港版国安法, <https://www.dw.com/zh/10个争议点-一文看懂港版国安法/a-54009495> (dostęp: 3.12.2023).

Oznacza to, że każdy aresztowany może być przetrzymywany w areszcie do czasu zakończenia sprawy, tak jak ma to miejsce w Chinach kontynentalnych. Z kolei zgodnie z art. 44 sprawy związane z bezpieczeństwem narodowym mogą być rozpatrywane w tajemnicy, a na podstawie art. 46 Departament Sprawiedliwości może odstąpić od wymogu powołania ławy przysięgłych z powodu ochrony tajemnicy państwowej, zaangażowania cudzoziemców w sprawę oraz ochrony bezpieczeństwa osobistego ławników i ich rodzin.

4. Urząd Bezpieczeństwa Narodowego korzysta z przywilejów, ma ogromną realną władzę i może rozpatrywać sprawy niezależnie od lokalnego sądownictwa Hongkongu zgodnie z art. 49. Urząd Bezpieczeństwa Narodowego ma status transcendentny. Co prawda według art. 50 Urząd ma „przyjmować nadzór krajowych organów nadzoru zgodnie z prawem”, jednak przepis ten nie precyzuje, która agencja ma przyjąć nadzór, w jaki sposób powinien on być przeprowadzany, stanowi natomiast, że Urząd „musi przestrzegać prawa krajowego”, a nie Hongkongu, co wzbudziło zaniepokojenie świata. Jednak według art. 60 i 61 Biuro Bezpieczeństwa Narodowego korzysta z innych praw i immunitetów niż przewidziane w prawie Hongkongu i podczas wykonywania swoich obowiązków nie podlega jurysdykcji rządu SAR, a jego personel i pojazdy nie podlegają inspekcjom, przeszukaniom i zajęciu przez funkcjonariuszy organów ścigania w Hongkongu.
5. Zgodnie z art. 14 praca Rady Bezpieczeństwa Narodowego „nie podlega ingerencji jakichkolwiek innych instytucji, organizacji ani osób w Hongkongu”, informacje o jej pracy nie będą ujawniane, a decyzje podejmowane przez Radę Bezpieczeństwa Narodowego nie podlegają kontroli sądowej.
6. Przepięstwo zdefiniowane jest dość niejasno. „Cztery rodzaje przestępstw” obejmują: secesję kraju, obalenie władzy państwowej, działalność terrorystyczną oraz znowę z obcymi krajami lub siłami spoza kraju w celu zagrożenia bezpieczeństwu narodowemu. Maksymalna kara za każdą z czterech kategorii przestępstw to dożywocie, jednak przestępstwa te są definiowane bardzo szeroko.

„Akt secesji” (art. 20) obejmuje: 1) oddzielenie Hongkongu lub jakiegokolwiek części od Chin; 2) nielegalną zmianę statusu prawnego Hongkongu lub jakiegokolwiek części Chin; 3) poddanie Hongkongu lub jakiegokolwiek części Chin obcym rządóm; 4) każda osoba, która podżega, pomaga, wspiera lub finansuje którykolwiek z powyższych czynów, również popełnia przestępstwo. Co oznacza, że trzymanie flagi niepodległości Hongkongu lub wzywanie do „niepodległości Hongkongu” jest niezgodne z prawem.

„Przepięstwo obalenia władzy państwowej” (art. 22) obejmuje: 1) obalenie lub podważenie podstawowego systemu ustanowionego przez chińską konstytucję;

2) obalenie rządu centralnego lub Specjalnego Regionu Administracyjnego Hongkongu (HK SAR); 3) poważną ingerencję, utrudnianie i podważanie zgodnego z prawem wykonywania funkcji organów władz centralnych lub HK SAR; 4) atakowanie i niszczenie pomieszczeń jakiegokolwiek organu HK SAR w celu uniemożliwienia mu wykonywania jego funkcji; 5) podżeganie, pomaganie, nakłanianie lub finansowanie powyższych czynów jest również przestępstwem. Zakres ustawy jest niezwykle szeroki, np. stosowanie obstrukcji parlamentarnej przez członków Rady Legislacyjnej, szturm demonstrantów na budynek Rady Legislacyjnej i utrudnianie egzekwowania prawa policji łamią prawo.

Do „działalności terrorystycznej” (art. 24) zalicza się: 1) poważną przemoc wobec innych osób; 2) eksplozję, podpalenie, użycie broni biologicznej i chemicznej; 3) niszczenie środków transportu lub obiektów instalacji energii elektrycznej, gazu lub innego sprzętu łatwopalnego i wybuchowego; 4) poważne ingerowanie i niszczenie obiektów publicznych, takich jak woda, energia elektryczna, gaz, transport, łączność i sieć, itp.; 5) inne niebezpieczne metody; 6) udzielanie pomocy grupom, osobom lub działaniom terrorystycznym, w tym w zakresie broni, szkoleń, funduszy, transportu, lokali, informacji itp. lub wytwarzania bomb lub broni biologicznej lub chemicznej; 7) promowanie i podżeganie do terroryzmu.

Prawo Hongkongu traktuje blokowanie dróg na demonstracje i dewastowanie stacji metra jako przestępstwa, po zaklasyfikowaniu tej działalności jako terrorystycznej, za przestępstwo można uznać rozpowszechnianie informacji w Internecie o wydarzeniu, użyczeniu lokali, zbieraniu się uczestników lub przekazywaniu darowizn.

Akty „zmowy z obcymi krajami lub siłami zewnętrznymi w celu zagrożenia bezpieczeństwu narodowemu” (art. 29) obejmują: 1) rozpoczęcie wojny przeciwko Chinom lub użycie siły w celu zagrożenia suwerenności i jedności Chin; 2) poważne utrudnianie formułowania polityki przez SAR lub rząd centralny, co może prowadzić do poważnych konsekwencji; 3) manipulowanie lub sabotowanie wyborów w Hongkongu; 4) nakładanie sankcji, blokad lub innych wrogich działań na rząd SAR lub rząd centralny; 5) używanie nielegalnych środków w celu wywołania nienawiści do rządu SAR lub rządu centralnego, co może mieć poważne konsekwencje. Najwięcej dyskusji wzbudził punkt piąty. Prawo nie wyjaśnia, jak zdefiniować określenia nielegalne/legalne, spontaniczne/inicjowane, czym jest nienawiść i poważne konsekwencje.

7. Nieograniczona władza policji. Ustawa o bezpieczeństwie narodowym znacznie rozszerza uprawnienia policji w Hongkongu i jest krytykowana za naruszanie prawa do prywatności i milczenia na mocy obowiązującego prawa Hongkongu.

Na podstawie art. 43 policja może przeszukiwać pomieszczenia, pojazdy, statki, samoloty, sprzęt elektroniczny itp. i nie potrzebuje „nakazu sądowego” ani „uzasadnionego podejrzenia”. Ponadto policja może m.in. skonfiskować dokumenty podróży podejrzanych, ograniczyć im wyjazd z kraju, zamrozić i skonfiskować mienie, przechwytywać komunikację, prowadzić tajny nadzór.

8. Okres działania prawa wstecz jest niejasny. Artykuł 39 stanowi, że „zachowania popełnione po wejściu w życie tej ustawy będą karane zgodnie z tą ustawą”. Brak w tym zarządzeniu okresu retroaktywnego wywołał niepewność i wątpliwości społeczne.
9. Zachęcanie do donosów. Artykuł 33 stanowi, że osoby, które ujawniają przestępcze zachowanie innych osób lub dostarczają ważnych wskazówek do rozwiązania sprawy, mogą otrzymać łagodniejszy wyrok lub nawet zostać zwolnione z kary.
10. Upoważnienie rządu Hongkongu do kontrolowania szkół, Internetu i mediów oraz organizacji społecznych itp. – zgodnie z art. 9 i 10 ustawy.

Rząd Hongkongu, który sprzymierzył się z Pekinem, uważa, że po miesiącach protestów w 2019 r. ustawa o bezpieczeństwie narodowym zapewniła miastu „stabilność”. Jednak nie wszyscy aktywiści z Hongkongu tak uważają, ich zdaniem prawo to „całkowicie niszczy” wszelkie formy wolności i większość swobód obywatelskich w Hongkongu. Według byłego demokratycznego członka parlamentu Hongkongu, Teda Hui Chi-fung (許智峰), który obecnie mieszka na wygnaniu w Australii: „Straciliśmy wolność stanowienia prawa, straciliśmy wolność sądownictwa, straciliśmy wolność wyboru szefa rządu, wszelkie formy protestu są teraz kryminalizowane, nawet miękkie formy ekspresji, takie jak film i sztuka”¹³.

2. USA uderza w Hongkong

Odpowiedzią administracji prezydenta USA na wdrożenie przez Pekin kontrowersyjnej ustawy o bezpieczeństwie narodowym na obszarze Hongkongu było nakazanie zaprzestania specjalnego preferencyjnego traktowania Hongkongu w stosunku do Chin kontynentalnych na mocy prawa Stanów Zjednoczonych. To skłoniło Pekin do oskarżenia Waszyngtonu o „logikę rabunku i zastraszanie”¹⁴.

W lipcu 2020 r. prezydent USA Donald Trump podpisał dekret „Executive Order on Hong Kong Normalization”, który zakończył specjalne traktowanie Hongkongu, co

¹³ 國安法永久地改變了香港嗎? , <https://today.line.me/tw/v2/article/LXDe9nj> (dostęp: 3.12.2023).

¹⁴ 美国对香港特首林郑月娥等11名中国及香港官员实施制裁, 路透新闻部, <https://cn.reuters.com/article/us-china-hk-officials-sanction-0808-idCNKCS25402O> (dostęp: 27.02.2021).

oznacza, że produkty pochodzące z tego regionu nie mogą już korzystać z obniżonych cel. Hongkong utracił gwarantowany przez „US-Hong Kong Policy Act” z 1992 r. specjalny status jako odrębna jurysdykcja celna. Również w lipcu rząd USA nałożył na Hongkong ograniczenia technologiczne, cofając zwolnienia z licencji na eksport wrażliwych technologii do Hongkongu. Uderza to głównie w przedsiębiorstwa wytwarzające chipy komputerowe i technologie tzw. podwójnego zastosowania (używane w sferze cywilnej i wojskowej, np. satelity i soczewki teleskopowe).

Następnie 11 sierpnia 2020 r. amerykańskie służby celne i ochrony granic wydały oświadczenie, zgodnie z którym od 25 września 2020 r. (potem datę zmieniono na 9 listopada 2020 r.) towary wyprodukowane w Hongkongu eksportowane do USA muszą być oznaczone jako „wyprodukowano w Chinach”, a nie jak wcześniej „wyprodukowano w Hongkongu”. Jeżeli eksporter nie oznaczy odpowiednio produktów, zostanie obciążony 10% cłem. Zlikwidowanie marki „Made in Hong Kong” co prawda nie uderza bezpośrednio w finanse firm, ale głównie w ich renomę. Firmy obawiają się, że kojarzenie towarów wysokich technologii, dóbr luksusowych czy kulturalnych z Chinami spowoduje, że produkty te stracą wizerunek, co zaszkodzi ich sprzedaży. Skorzystają na tym firmy konkurencyjne z Singapuru i Szanghaju, które przejmą zamożnych klientów oraz średnie i duże korporacje¹⁵.

Z ekonomicznego punktu widzenia nie ma sensu wymagać, aby eksport z Hongkongu do USA był oznaczony napisem „Made in China” zamiast „Made in HK”, ponieważ można bezpośrednio zastrzec, że produkty z Hongkongu powinny być traktowane jako produkty chińskie. Stany Zjednoczone robią to tylko po to, aby pokazać autokratyczne stanowisko, ale w ten sposób wzmacniają polityczną tożsamość Hongkongu jako Chin. Sankcje USA wobec Hongkongu zmuszą Hongkong do zacieśnienia współpracy z kontynentem i dalszej integracji.

Wprowadzone sankcje wobec Hongkongu mają zarówno cele polityczne, jak i gospodarcze, jednak jeśli chodzi o skutki, to szkody dla Chin są ograniczone. Zniesienie specjalnego preferencyjnego traktowania przez Stany Zjednoczone ma niewielki bezpośredni wpływ na lokalną gospodarkę Hongkongu. Obowiązująca stawka podatku na import towarów z USA do Hongkongu wynosiła 2,85%. Po wejściu w życie dekretu eksport towarów z Hongkongu do USA podlega takiej samej stawce celnej jak w Chinach kontynentalnych, tj. nominalnej stawce celnej 19,3% i skalkulowanej stawce celnej 13,5%, co jest znacznym wzrostem¹⁶.

¹⁵ Kres „Made in Hong Kong”. Co kryje się za decyzją USA?, 30 września 2020, <https://forsal.pl/swiat/artykuly/7833915,kres-made-in-hong-kong-co-kryje-sie-za-decyzja-usa.html> (dostęp: 24.02.2021).

¹⁶ 美国制裁香港，我们或许还要谢谢特朗普...，18.08.2020, https://www.sohu.com/a/413614472_115479 (dostęp: 27.02.2021).

Hongkong cieszy się wyjątkowym statusem odrębnego obszaru celnego w ramach „jednego kraju, dwóch systemów”. Status ten jest przyznawany przez rząd chiński zgodnie z konstytucją i ustawą zasadniczą, jest też uznawany przez organizacje wielostronne, takie jak WTO. Hongkong jako niezależny obszar celny uznany przez WTO nie może zostać jednostronnie zniesiony czy przyznany lub nie przez Stany Zjednoczone. Takie postępowanie odzwierciedla nierozsądny stosunek USA do przepisów międzynarodowych, szkodzi ich własnej wiarygodności międzynarodowej i poważnie naraża na utratę zaufania w polityce międzynarodowej. Stany Zjednoczone mogą nie uznawać niezależnego statusu taryfowego Hongkongu, ale to wpłynie tylko na handel między Stanami Zjednoczonymi i Hongkongiem, natomiast nie wpłynie na handel między Hongkongiem i innymi krajami. Skala lokalnej produkcji towarów eksportowanych z Hongkongu do Stanów Zjednoczonych jest niewielka. Według danych Rady Rozwoju Handlu Hongkongu wartość eksportu towarów z Hongkongu do Stanów Zjednoczonych w 2019 r. wyniosła 471 mln USD, co stanowi zaledwie 0,1% wszystkich towarów wysłanych z Hongkongu. Według statystyk ze Stanów Zjednoczonych import towarów z Hongkongu wynosi tylko 4,7 mld USD. Dlatego wpływ dodatkowych ceł na gospodarkę Hongkongu jest minimalny. Produkty wytwarzane w Hongkongu stanowią mniej niż 2% wartości eksportu. W związku z tym szkody wyrządzone przemysłowi produkcyjnemu i całej gospodarce Hongkongu spowodowane sankcjami USA są dość ograniczone.

Podobnie ograniczony jest wpływ na reeksport. Hongkong to znany na całym świecie wolny port z gospodarką wysoce zorientowaną na eksport. W 2019 r. łączna wielkość importu i eksportu Hongkongu i Chin wyniosła około 11 143 mld USD, zajmując 7. miejsce na świecie, a wartość importu i eksportu do PKB osiągnęła 310%. Około 25% wartości importu Hongkongu to zatrzymany import, a reszta jest reeksportowana do innych krajów i regionów. Rozwój handlu reeksportowego wynika z wyjątkowego położenia geograficznego Hongkongu, statusu historycznego, zależności od sieci handlowych, wykwalifikowania siły roboczej i wyposażenia instytucjonalnego¹⁷.

Oczywiście zmiany w polityce USA mogą w pewnym stopniu wpłynąć na eksport USA do Chin. Po potraktowaniu Hongkongu tak samo jak Chin kontynentalnych import wielu materiałów ze Stanów Zjednoczonych i ich reeksport do Chin kontynentalnych będzie trudny. Jednak import najbardziej wyrafinowanych i wrażliwych technologii ze Stanów Zjednoczonych zawsze był trudny dla Hongkongu. W ostatnich latach Stany Zjednoczone znacznie wzmocniły kontrolę eksportu do Hongkongu, zwłaszcza w dziedzinie zaawansowanych technologii. Dlatego wpływ sankcji na import wrażliwej technologii do Hongkongu jest stosunkowo niewielki. Stany Zjed-

¹⁷ Ibidem.

noczone wymagają teraz jedynie wystąpienia o pozwolenie na eksport produktów wojskowych i produktów podwójnego zastosowania, co nie oznacza, że eksport nie będzie dozwolony.

Sankcje wobec Hongkongu mogą poważnie zaszkodzić własnym interesom USA. Szkody gospodarcze dla Stanów Zjednoczonych mogą być większe. Prezydent Trump przywiązywał dużą wagę do deficytu w handlu zagranicznym, ale właśnie Hongkong jest źródłem największej nadwyżki w Stanach Zjednoczonych i ważnym rynkiem zbytu dóbr konsumpcyjnych. W 2019 r. łączna nadwyżka w handlu towarami i usługami Stanów Zjednoczonych z Hongkongiem sięgnęła 29 mld USD. Jeśli Hongkong podejmie odwet, poważnie zaszkodzi amerykańskim eksporterom. Hongkong jest również ważną bazą gospodarczą USA. Stany Zjednoczone mają 85 000 obywateli, ponad 1300 firm, prawie 300 centrów regionalnych i ponad 400 biur regionalnych w Hongkongu zaangażowanych w różne działania. Prawie wszystkie duże amerykańskie firmy finansowe prowadzą różnego rodzaju działalność w Hongkongu. Po wprowadzeniu sankcji w pierwszej kolejności ucierpią handel i finanse Stanów Zjednoczonych. Myślenie prezydenta Trumpa było sprzeczne z logiką ekonomiczną. Na rynku finansowym, chociaż istnieje pewien stopień konkurencji między Hongkongiem a USA, jest to raczej relacja wzajemnie się uzupełniająca i korzystna dla obu stron¹⁸.

Prowadzona wojna handlowa USA z Chinami objęła również ograniczenia w dostępie Huawei do amerykańskiej technologii, zakazy dla chińskich aplikacji TikTok i WeChat¹⁹, a także antyreklamę chińskich technologii, przede wszystkim 5G. Kolejnym dekretem obowiązującym od 20 września 2020 r. prezydent USA D. Trump zakazał prowadzenia interesów z firmami macierzystymi ByteDance (komunikator TikTok) i Tencent Holdings (komunikator WeChat), gdyż mogą one za pomocą swoich produktów zagrazać bezpieczeństwu narodowemu, polityce zagranicznej oraz ekonomii USA. Chińskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych stwierdziło, że amerykańskie posunięcie jest „otwartym aktem hegemonicznym, Chiny stanowczo się temu sprzeciwiają i wzywają Stany Zjednoczone, aby nie upolityczniały kwestii gospodarczych oraz zaprzestały blokowania tych firm”. Peter Harrell, były urzędnik rządu USA i ekspert ds. sankcji w Center for a New American Security, stwierdził, że przez administracyjne zarządzenia Trumpa przeciwko TikTok i WeChat, a także ostatnie działania, takie jak nałożenie sankcji na Chiny za rzekome znęcanie się nad muzułmanami, polityka USA wobec Chin uległa drastycznej eskalacji²⁰.

¹⁸ Tamże.

¹⁹ Platforma mediów społecznościowych połączona z aplikacją do przesyłania wiadomości tekstowych na telefon komórkowy, bardzo popularna w Chinach i w chińskiej społeczności za granicą.

²⁰ 美国对香港特首林郑月娥等11名中国及香港官员实施制裁, 路透社新闻部, op. cit.

Stany Zjednoczone nałożyły sankcje na Hongkong, aby wyrazić swój sprzeciw wobec ogłoszonej przez Chiny ustawy o bezpieczeństwie narodowym w Hongkongu i poparcia dla liberałów z Hongkongu, ale sankcje uderzają w gospodarkę i obywateli Hongkongu. W rzeczywistości powodem było uniemożliwienie Hongkongowi „zarabiania pieniędzy” w Stanach Zjednoczonych.

7 sierpnia 2020 r. Departament Skarbu USA ogłosił nałożenie sankcji na szefową administracji Hongkongu – Carrie Lam i dziesięciu innych wyższych urzędników, w tym kilku, którzy uczestniczyli w formułowaniu lub egzekwowaniu ustawy o bezpieczeństwie narodowym w Hongkongu, a tym samym pozbawili Hongkong autonomii i wolności. Nałożone sankcje zostały zatwierdzone dekretem prezydenta Trumpa z 14 lipca 2020 r. Dekret ten ogłosił „stan wyjątkowy obejmujący sprawy Hongkongu” i został wymierzony w osoby, które uczestniczyły w tłumieniu wolności i demokracji oraz podważały praworządność w Hongkongu. Amerykańscy urzędnicy uznali, że nowe prawo pozwala siłom bezpieczeństwa Komunistycznej Partii Chin działać w Hongkongu bez ograniczeń i neguje wolność jednostki. Wprowadzone ograniczenia zamrażają wszystkie aktywa (majątek) w USA objętych sankcjami osób, zakazują im korzystania z amerykańskiego systemu finansowego i dokonywania transakcji (robienia interesów) z obywatelami USA²¹.

W oświadczeniu stwierdzono, że wdrożenie przez Pekin „surowych” przepisów dotyczących bezpieczeństwa narodowego podważyło autonomię Hongkongu i „kładzie podwaliny pod kontrolę każdej osoby lub instytucji uznanej za nieprzyjazną Chinom”²².

W osobnym oświadczeniu sekretarz stanu USA Michael R. Pompeo stwierdził:

Mówi się, że to prawo zostało ogłoszone w celu utrzymania bezpieczeństwa Hongkongu. W rzeczywistości jest to narzędzie KPCh do tłumienia demokracji w Hongkongu. Chińska Republika Ludowa zrezygnowała ze swojego zobowiązania do poszanowania wysokiego stopnia autonomii i wolności Hongkongu i naruszyła swoje zobowiązania wynikające ze wspólnej deklaracji chińsko-brytyjskiej z 1984 r., zarejestrowanej w Organizacji Narodów Zjednoczonych. Przywódcy ponad 20 krajów jednogłośnie stwierdzili, że ostatnie działania Chin są całkowitym atakiem na autonomię, praworządność i podstawowe wolności Hongkongu²³.

²¹ 美国制裁对香港进行镇压的中国官员, 通过ShareAmerica – 2020 八月 16, <https://share.america.gov/zh-hans/u-s-sanctions-leaders-of-chinas-hong-kong-crackdown/> (dostęp: 27.02.2021).

²² 美国对香港特首林郑月娥等11名中国及香港官员实施制裁, 路透新闻部, op. cit.

²³ 美国制裁对香港进行镇压的中国官员, op. cit.

Stwierdził także, że te działania wysyłają jasny sygnał, że działania władz Hongkongu są niedopuszczalne i naruszają obietnicę Chin „jeden kraj, dwa systemy”. Na Twitterze dodał: „Kiedy ludność Hongkongu cierpi okrutny ucisk ze strony Komunistycznej Partii Chin lub jej wspólników, nie będziemy stać obok”²⁴.

Również 7 sierpnia 2020 r. sekretarz skarbu Steven T. Mnuchin oświadczył: „Stany Zjednoczone stoją po stronie mieszkańców Hongkongu. Będziemy używać narzędzi i upoważnień, które mamy wobec tych, którzy pozbawiają ich autonomii”²⁵.

W odwecie w dniu zaprzysiężenia nowego prezydenta USA Joe Bidena Chiny nałożyły sankcje na 28 osób z administracji byłego prezydenta Donalda Trumpa, w tym na byłego sekretarza stanu Mike’a Pompeo, za „kłamstwa i oszustwa oraz szalone działania, które poważnie ingerowały w wewnętrzne sprawy ChRL”, jak podał chiński resort spraw zagranicznych. Osobom objętym sankcjami oraz członkom ich najbliższej rodziny nie wolno wjeżdżać na terytorium Chin, Hongkongu i Makau, również firmy i instytucje z nimi powiązane mają zakaz prowadzenia interesów z Chinami²⁶.

Kwestie polityki zagranicznej, a szczególnie handel i technologie, stały się areną politycznej rywalizacji między USA i Chinami. USA postrzega Chiny jako wroga numer jeden dla swojej międzynarodowej konkurencyjności gospodarczej. Szkody gospodarcze dla Chin i Hongkongu wywołane sankcjami są stosunkowo niewielkie i mają bardziej polityczne odzwierciedlenie. Zarówno Chiny, jak i Stany Zjednoczone poniosą szkody w tym samym czasie, z tym że Stany Zjednoczone mogą stracić więcej niż zyskać.

Sankcje gospodarcze nałożone na Hongkong przez kraje hołdujące doktrynie modelu konkurencyjnej gospodarki liberalnej osłabiają jego pozycję ekonomiczną i obniżają poziom życia jego mieszkańców, gdyż negatywnie oddziałują na jego dotychczasową efektywną politykę społeczną, nakierowaną na niwelowanie różnic ekonomicznych i budowę społeczeństwa dobrostanu, finansowaną w połowie z dotacji przedsiębiorców²⁷.

²⁴ 美国对香港特首林郑月娥等11名中国及香港官员实施制裁, 路透新闻部, op. cit.

²⁵ 美国制裁对香港进行镇压的中国官员, op. cit.

²⁶ *Chiny nałożyły sankcje na 28 osób z administracji Trumpa*, 20.01.2021, <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Chiny-nalozylly-sankcje-na-28-osob-z-administracji-Trump-a-8040969.html> (dostęp: 28.02.2021).

²⁷ Zob. J. Koćwin, *Polityka społeczna i rozwój społeczny specjalnego regionu administracyjnego Hongkongu: koncepcje i zasady organizacji świadczenia pomocy społecznej w Hongkongu (cz. 1)*, „Studenckie Prace Prawnicze, Administratywistyczne i Ekonomiczne”, 2019, 30, s. 209–237.

3. UE nakłada „sankcje” na Hongkong

Według raportu Reuters (Reutera) z 24 lipca 2020 r. Unia Europejska w ramach tzw. „sankcji” wobec Hongkongu zaplanowała dokonanie przeglądu i ograniczenie eksportu wyposażenia technicznego tzw. „specyficznych wrażliwych technologii i sprzętu” do Hongkongu, zwłaszcza sprzętu technicznego, co do którego istnieje podejrzenie, że może być używany do „nadzoru” sieciowego oraz „tłumienia” i przechwytywania komunikacji wewnętrznej oraz innych celów.

Gazeta „Nánhuá Zǎobào” (南华早报) zwróciła uwagę, że zastosowane środki nie przewidywały podjęcia żadnych bezpośrednich działań przeciwko chińskiemu rządowi lub chińskim urzędnikom państwowym, dlatego przez niektórych parlamentarzystów (posłów do Parlamentu Europejskiego) decyzja ta krytykowana była jako „tchórzliwa”. W UE to głównie Francja i Niemcy naciskały na inne kraje, aby podjęły działania związane z „prawem bezpieczeństwa narodowego Hongkongu”, takie jak zakaz eksportu sprzętu policyjnego do Hongkongu i udzielenie azylu „działaczom politycznym”. Komisja Europejska w opublikowanym w 2020 r. raporcie na temat Hongkongu stwierdziła, że „od 2019 r. Hongkong stoi przed poważnymi wyzwaniami w zakresie autonomii, stabilności i wolności. UE nie będzie stać w miejscu”²⁸.

Z kolei francuski „Le Monde” 8 lipca 2020 r. napisał, że „atak Pekinu na byłą kolonię brytyjską wystawił na próbę gotowość UE do obrony swoich wartości: UE musi zareagować bardziej stanowczo”. W gazecie podkreślono, że od czasu, gdy Pekin narzucił Hongkongowi 30 czerwca 2020 r. ustawę o bezpieczeństwie narodowym w celu stłumienia demokracji, Unia Europejska wielokrotnie wyrażała zaniepokojenie, mimo to 27 krajów UE nie może osiągnąć konsensusu w sprawie „przemocy” Xi Jinpinga wobec Hongkongu. Według „Le Monde”: „Pekin podeptał międzynarodowe zobowiązania i pogrzebał zasadę «jeden kraj, dwa systemy», która powinna zagwarantować mieszkańcom Hongkongu wolność słowa i niezależny system sądowiczy do 2047 roku”. Zdaniem „Le Monde” Bruksela, zamiast zająć zdecydowane stanowisko, zareagowała zaskakująco słabo. Waszyngton przeciwstawił się eksportowi wrażliwej broni i technologii do Hongkongu oraz zniósł specjalny status handlowy Hongkongu. Kanada zamroziła traktat ekstradycyjny z Hongkongiem. Wielka Brytania obiecała 3 milionom mieszkańców Hongkongu możliwość uzyskania brytyjskiego obywatelstwa, a UE tylko niechętnie potępiła działania Pekinu, ponieważ zdaniem gazety 27 krajów UE ogranicza asymetryczną zależność gospodarczą od Chin. Niemcy stosunki go-

²⁸ 欧盟对香港“制裁”终于曝光了, 原标题: 欧盟对香港“制裁”终于曝光了, 2020年07月25日, <https://news.sina.com.cn/c/2020-07-25/doc-iivhuipn5094384.shtml> (dostęp: 26.02.2021).

spodarcze z Chinami budowały przez ostatnie 15 lat. Relacja ta pozwala Berlinowi na obrót handlowy o wartości ponad 200 mld euro rocznie. Kanclerz Angela Merkel wie, że gospodarka Niemiec opiera się na nadwyżce handlowej, więc podobnie jak Pałac Elizejski milczy na temat Hongkongu. Martwi się, że po epidemii i wznowieniu gospodarki jej stosunki z Pekinem ulegną pogorszeniu. Artykuł „Le Monde” kończy się stwierdzeniem, że:

brutalna kontrola Pekinu nad Hongkongiem była testem zderzeniowym dla ukochanego Komitetu Geopolitycznego przez Przewodniczącą Komisji Europejskiej Ursulę von der Leyen. Europa może jedynie zaakceptować obywateli Hongkongu, którzy chcą uciec przed władzą Pekinu i osiedlić się w Europie. Jeśli Europa chce stać się uczestnikiem spraw globalnych i być przez siebie szanowaną, nie ma innego wyjścia, jak głośniej wypowiedzieć się przeciwko Chinom i uzgodnić szereg wiarygodnych wspólnych środków²⁹.

Ze strony Francji hipokryzją jest krytykowanie polityki Pekinu, zwłaszcza że brutalność policji jest w tym kraju problemem dużo większym niż w Hongkongu³⁰. Podobnie izba francuskiego parlamentu uchwaliła niedawno ustawę o bezpieczeństwie globalnym³¹ wraz z kontrowersyjnym art. 24, który karze grzywną lub pozbawieniem wolności osoby fotografujące i filmujące siły porządkowe w trakcie interwencji.

UE, wykorzystując ustawę o bezpieczeństwie narodowym jako pretekst, zamierza zapewnić mieszkańcom Hongkongu bardziej swobodną politykę azylową, imigracyjną, wizową i pobytową. Jest to rażąca ingerencja w sprawy Hongkongu. Rzecznik rządu Hongkongu stwierdził, że propozycja UE dotycząca nałożenia kontroli eksportu wrażliwego sprzętu i technologii na Hongkong jest oparta na bezpodstawnych zarzutach. Rząd SAR zaapelował do UE o zaprzestanie operacji politycznych, które nie leżą w interesie mieszkańców Hongkongu i partnerów UE, w przeciwnym razie poszuka innych dostawców. Uznał, że wnioski i środki ogłoszone przez Unię Europejską w odpowiedzi na ustawę o bezpieczeństwie narodowym w Hongkongu były błędnymi decyzjami. Rzecznik rządu HK SAR wezwał państwa członkowskie UE do pragmatyzmu i racjo-

²⁹ 香港國安法：歐盟為啥遲出牌？, 15.07.2020, <https://www.rfi.fr/cn/港澳台/20200715-香港國安法-歐盟為啥遲出牌> (dostęp: 26.02.2021).

³⁰ A. Gwiazda, *Dlaczego francuska policja jest tak brutalna?*, <https://tygodnik.tvp.pl/68854105/dlaczego-francuska-policja-jest-tak-brutalna> (dostęp: 3.12.2023); *Brutalność policji i cytat z Orwella. Dokąd zmierza Francja? Czy zachodnie media potępią francuską policję, tak jak potępiły polską?*, <https://wpolityce.pl/swiat/640015-brutalnosc-policji-i-cytat-z-orwella-dokad-zmierza-francja> (dostęp: 3.12.2023).

³¹ Zob. *Francja przyjęła kontrowersyjną ustawę antyterrorystyczną*, <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/artykuly/1075471,francja-przyjela-kontrowersyjna-ustawe-antyterrorystyczna.html> (dostęp: 3.12.2023).

nalności oraz unikania środków, które mogłyby zaszkodzić długotrwałym wzajemnie korzystnym relacjom między Hongkongiem a UE³².

UE podobnie jak USA zapomina, że Hongkong jest nieodłączną częścią Chińskiej Republiki Ludowej i sprawy SAR są wewnętrznymi sprawami Chin, żaden inny kraj nie ma prawa do bezpośredniej lub pośredniej ingerencji.

4. Sankcje a rzeczywistość

Mimo zdecydowanej antychińskiej polityki prezydenta Trumpa zagraniczne firmy po kolei ulegały oskarżeniom Pekinu lub przyznawały się do krytyki wypowiedzi i zachowań hongkońskich pracowników. Przykładowo: linie Cathay Pacific Airways w Hongkongu zagroziły zwolnieniem pracowników, którzy wspierali walkę o demokrację w Hongkongu w 2019 r. lub brali w niej udział. Gigant księgowy PricewaterhouseCoopers zaprzeczył, że oświadczenie protestujących o demokrację opublikowane w gazecie w Hongkongu reprezentowało stanowisko firmy. Podobno to oświadczenie zostało sfinansowane przez pracowników firm księgowych Wielkiej Czwórki³³, którzy zakupili stronę.

W Australii, Kanadzie, Wielkiej Brytanii i Stanach Zjednoczonych studenci popierający Pekin próbowali utrudniać działania kampusu związane z walką o prawa człowieka w Hongkongu, Xinjiangu czy Tybecie. Niektórzy chińscy studenci, którzy chcą uczestniczyć w organizowanych w kampusie debatach dotyczących chińskich tematów tabu, obawiają się, że zostaną potem zgłoszeni chińskim władzom. WeChat cenzuruje informacje polityczne i blokuje konta z powodów politycznych, nawet jeśli użytkownicy znajdują się poza Chinami.

W odpowiedzi na wyrażenie na Twitterze przez szefa Houston Rockers poparcia dla walki o demokrację w Hongkongu jedenastu oficjalnych partnerów biznesowych Narodowego Stowarzyszenia Koszykówki (NBA) w Chinach, w tym strony internetowe poświęcone podróżom, producenci mleka, fast foody i sklepy sieciowe, natychmiast zakończyły z nim współpracę³⁴.

³² 香港特区政府：欧盟因香港国安法而公布的措施属错误决定, op. cit.

³³ Wielka czwórka – określenie odnoszące się do czterech największych firm zajmujących się audytem finansowym przedsiębiorstw. Tworzą ją: Deloitte, Ernst & Young (EY), KPMG i PricewaterhouseCoopers (PwC).

³⁴ 中国对全球人权的威胁, 香港示威者。2019年6月5日, <https://www.hrw.org/zh-hans/world-report/2020/country-chapters/337324> (dostęp: 25.02.2021).

Podsumowanie

Chiny są państwem, które w przeszłości było bardzo silnie dotknięte przez imperiaлизм i kolonializm zachodni, głównie brytyjski i amerykański. Z punktu widzenia Chin nowe prawo w Hongkongu jest sposobem na odzyskiwanie sprawiedliwości i możliwości normalnego życia, które zostały im odebrane w XIX w. przez państwa kolonialne, czyli państwa Zachodu.

Gospodarka Chin rozwija się dynamicznie od dziesięcioleci dzięki ludziom i ich wysiłkom, by wydobyć się z biedy. Wielu zachodnich dyktatorów zazdrości Chinom, ponieważ łączą one pomyślny rozwój gospodarczy, szybką modernizację i stabilny reżim, co jest bardzo atrakcyjne. Chiński rząd zafascynował świat, a jego liderzy są uważani za gości gdziekolwiek się pojawią i często są gospodarzami różnych międzynarodowych wydarzeń, takich jak Zimowe Igrzyska Olimpijskie 2022. Chiny to otwarty, gościnny i potężny kraj.

Chociaż inne kraje dopuściły się poważnych naruszeń praw człowieka, to oskarżają Chiny o łamanie tych praw. W rzeczywistości chiński rząd nie jest zagrożeniem dla praw człowieka, jak wynika z raportu *World Report 2020. Human Rights Watch*³⁵. W wielu konfliktach zbrojnych, np. w Syrii i Jemenie, walczące strony często są obojętne na międzynarodowe normy ustanowione w celu ochrony ludności cywilnej przed zniszczeniami wojennymi, jak zakaz używania broni chemicznej i bombardowania szpitali. Autorytarni populiści w UE, przejmując władzę, demonizują mniejszości, a następnie niszczą różne mechanizmy kontroli i równowagi, takie jak niezależni dziennikarze, sędziowie i obrońcy praw, aby zachować władzę. Niektórzy przywódcy, tacy jak prezydent USA D. Trump, nałożyli ograniczenia na ten sam „zestaw międzynarodowych praw człowieka”, który został podważony przez Chiny, opowiadając się za tym, by wszystkie rządy podlegały tym samym standardom. Polityka zagraniczna krajów zachodnich tylko przez jakiś czas wspierała obronę praw człowieka, ale teraz większość z nich zdradza te ideały. Widać podwójne standardy myślowe i obłudę grupy pokrewnych krajów, które niegdyś stały po stronie praw człowieka, a obecnie wpadły w próżnię przywódczą, oraz grupy rozczarowujących demokracji opowiadających się za prawami człowieka, skłonnych sprzedawać narzędzia zwalczające ten system praw człowieka³⁶.

Prezydent USA D. Trump wielokrotnie wołał przyjmować przyjaznych dyktatorów, zamiast krytykować ich lekceważące podejście do standardów praw człowieka.

³⁵ *World Report 2020. Human Rights Watch*, <https://www.hrw.org/world-report/2020> (dostęp: 25.02.2021).

³⁶ 中国对全球人权的威胁, 香港示威者, op. cit.

Pod wpływem Brexitu, rozczarowania nacjonalistycznych państw członkowskich i problemów imigracyjnych wywołanych przez Unię Europejską Unii trudno jest zabrać stanowczy i jednomyślny głos w kwestii demokracji i praw człowieka. Nawet jeśli mieszkańcy Hongkongu czy innych krajów wyjdą na ulice, by walczyć o prawa człowieka, demokrację i rządy prawa, większość krajów demokratycznych zapewni jedynie obojętne i wybiórcze wsparcie. Administracja prezydenta Trumpa była jednym z nielicznych rządów, które odważyły się stawić czoła Chinom. W październiku 2019 r. nałożyła sankcje na Departament Bezpieczeństwa Publicznego Xinjiang i osiem chińskich firm technologicznych jako współników w łamaniu praw człowieka. Jednak nieugięte postępowanie urzędników USA potępiających Chiny za łamanie praw człowieka jest często dyskutowane, ponieważ prezydent Trump od czasu do czasu sprzyjał polityce Xi Jinpinga, nie mówiąc już o wewnętrznej polityce administracji Trumpa, która narusza prawa człowieka, czego przykładem jest zmuszanie do rozdzielania dzieci i rodziców na granicy amerykańsko-meksykańskiej³⁷.

Jak na razie nic nie zagraża autonomii Hongkongu. Nie leży to w interesie Chin, gdyż jej naruszenie mogłoby przynieść poważne negatywne konsekwencje, zwłaszcza że otwarta i rynkowa gospodarka Hongkongu została w coraz większym stopniu zintegrowana z kontynentem poprzez handel, turystykę i powiązania finansowe. Hongkong zawsze odgrywał też ważną rolę w przyciąganiu inwestycji zagranicznych na kontynencie. Naruszenie autonomii oznaczałoby zerwanie z dotychczasową długofalową polityką zagraniczną oraz zagrożiłoby gospodarczej pozycji Hongkongu, który jest siłą napędową gospodarki Chin. Trzeba jednak wziąć pod uwagę, że wraz z ciągłym postępem reform gospodarczych na kontynencie i „powrotem” Hongkongu do Chin stopień integracji Hongkongu i kapitału kontynentalnego będzie się stopniowo pogłębiać. Oczywiście nie jest to na rękę imperialistycznej polityce USA.

Analizując politykę zagraniczną Stanów Zjednoczonych po zakończeniu zimnej wojny, można stwierdzić, że w ostatecznym rozrachunku dążą one do utrwalenia i rozszerzenia swojej globalnej hegemonii. W ostatnich latach, w miarę nasilania się sprzeczności instytucjonalnych i strukturalnych w krajach rozwiniętych oraz nasilania się kryzysów politycznych, gospodarczych i społecznych, trendem stał się nacjonalizm, rasizm, izolacjonizm i protekcjonizm. Chiny borykają się z wieloma głęboko zakorzenionymi konfliktami ze Stanami Zjednoczonymi w zakresie konstrukcji systemu społecznego, systemu wartości i zagranicznej orientacji strategicznej. Prezydent Trump, trzymając się koncepcji „najpierw Ameryka”, nie wahał się użyć skrajnych środków, takich jak „złamanie kontraktów”, „sankcje” i „groźby”. Dlatego konsekwentnym stano-

³⁷ Ibidem.

wiskiem i zasadą Chin w stosunkach ze Stanami Zjednoczonymi jest przeciwstawianie się amerykańskiemu hegemonizmowi i polityce siły, przy jednoczesnym dążeniu do pokojowego współistnienia i równej współpracy.

Źródła

- 10个争议点 一文看懂港版国安法 [10 Gè zhēngyì diǎn yīwén kàn dǒng gǎng bǎn guó'ān fǎ]. <https://www.dw.com/zh/10个争议点-一文看懂港版国安法/a-54009495> (dostęp: 3.12.2023).
- Albert, E. *Which Countries Support the New Hong Kong National Security Law?*. <https://thediplomat.com/2020/07/which-countries-support-the-new-hong-kong-national-security-law/> (dostęp: 3.12.2023).
- Brutalność policji i cytaty z Orwella. Dokąd zmierza Francja? Czy zachodnie media potępią francuską policję, tak jak potępiły polską?*. <https://wpolityce.pl/swiat/640015-brutalnosc-policji-i-cytat-z-orwella-dokad-zmierza-francja> (dostęp: 3.12.2023).
- Chiny nałożyły sankcje na 28 osób z administracji Trumpa, 20.01.2021. <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Chiny-nalozily-sankcje-na-28-osob-z-administracji-Trump-a-8040969.html> (dostęp: 28.02.2021).
- Czubkowska, S. *Koniec wolności w Hongkongu. Władze zatrzymują potentata mediowego. Z miasta uciekają kolejne technologiczne firmy*, 10 sierpnia 2020. <https://spidersweb.pl/2020/08/hongkong-prawo-o-bezpieczenstwie-narodowym-zatrzymania.html> (dostęp: 20.02.2021).
- The economic context of Hong Kong*. <https://www.nordeatrade.com/fi/explore-new-market/hong-kong/economical-context> (dostęp: 9.03.2021).
- Francja przyjęła kontrowersyjną ustawę antyterrorystyczną*. <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/artykuly/1075471,francja-przyjela-kontrowersyjna-ustawe-antyterrorystyczna.html> (dostęp: 3.12.2023).
- Gwiazda, A. *Dlaczego francuska policja jest tak brutalna?* <https://tygodnik.tvp.pl/68854105/dlaczego-francuska-policja-jest-tak-brutalna> (dostęp: 3.12.2023).
- 國安法永久地改變了香港嗎? [gwok3 ngon1 faat3 wing5 gau2 dei6 goi2 bin3 liu5 hoeng1 gong2 maa1?]. <https://today.line.me/tw/v2/article/LXDe9nj> (dostęp: 3.12.2023).
- 香港 - 美國的貿易關係 [hoeng1 gong2 - mei5 gwok3 dik1 mau6 ji6 gwaan1 hai6]. https://www.tid.gov.hk/tc_chi/aboutus/publications/factsheet/usa.html (dostęp: 27.02.2021).
- 香港國安法: 歐盟為啥遲出牌? [hoeng1 gong2 gwok3 ngon1 faat3: ngau1 mang4 wai4 saai4 ceot1 paai4], 15.07.2020. <https://www.rfi.fr/cn/港澳台/20200715-香港國安法-歐盟為啥遲出牌> (dostęp: 26.02.2021).
- 香港與 歐洲聯盟 (歐盟) 的貿易關係 [hoeng1 gong2 jyu5 ngau1 zau1 lyun4 mang4 (ngau1 mang4) dik1 mau6 ji6 gwaan1 hai6]. https://www.tid.gov.hk/sc_chi/aboutus/publications/factsheet/eu.html (dostęp: 26.02.2021).
- Hongkong*. <https://www.heritage.org/index/country/hongkong> (dostęp: 25.02.2021).
- Koćwin, J. (2019). *Polityka społeczna i rozwój społeczny specjalnego regionu administracyjnego Hongkongu: koncepcje i zasady organizacji świadczenia pomocy społecznej w Hongkongu (cz. 1)*. „Studenckie Prace Prawnicze, Administratywistyczne i Ekonomiczne”, 30.

- Kres „Made in Hong Kong”. Co kryje się za decyzją USA?, 30 września 2020. <https://forsal.pl/swiat/artykuly/7833915,kres-made-in-hong-kong-co-kryje-sie-za-decyzja-usa.html> (dostęp: 24.02.2021).
- 民調：港核心价值 首重法治 [man4 diu6 : gong2 hat6 sam1 gaa3 zik6 sau2 cung4 faat3 zi6], <https://paper.hket.com/article/462968/民調：港核心价值 首重法治> (dostęp: 4.12.2023).
- 美国对香港特首林郑月娥等11名中国及香港官员实施制裁，路透新闻部 [Měiguó duì xiānggǎng tèshǒu lín zhèngyuèě děng 11 míng zhōngguó jí xiānggǎng guānyuán shíshī zhìcái, lùtòu xīnwén bù]. <https://cn.reuters.com/article/us-china-hk-officials-sanction-0808-idCNK-CS25402O> (dostęp: 27.02.2021).
- 美国制裁对香港进行镇压的中国官员，通过 [Měiguó zhìcái duì xiānggǎng jìn xíng zhènyā de zhōngguó guānyuán, tōngguò ShareAmerica – 2020 八月 16]. <https://share.america.gov/zh-hans/u-s-sanctions-leaders-of-chinas-hong-kong-crackdown/> (dostęp: 27.02.2021).
- 美国制裁香港，我们或许还要谢谢特朗普... [Měiguó zhìcái xiānggǎng, wǒmen huòxǔ hái yào xièxiè tè lǎng pǔ], 18.08.2020. https://www.sohu.com/a/413614472_115479 (dostęp: 27.02.2021).
- 欧盟对香港“制裁”终于曝光了，原标题：欧盟对香港“制裁”终于曝光了 [Ōuméng duì xiānggǎng “zhìcái” zhōngyú pùguāng le, yuán biāotí: Ōuméng duì xiānggǎng “zhìcái” zhōngyú pùguāng le], 2020年07月25日. <https://news.sina.com.cn/c/2020-07-25/doc-ii-vhui5094384.shtml> (dostęp: 26.02.2021).
- World Report 2020. Human Rights Watch. <https://www.hrw.org/world-report/2020> (dostęp: 25.02.2021).
- 香港特区政府：欧盟因香港国安法而公布的措施属错误决定 [Xiānggǎng tèqū zhèngfǔ: Ōuméng yīn xiānggǎng guó'ǎn fǎ ér gōngbù de cuòshī shǔ cuòwù juédìng], 30.07.2020. http://www.xinhuanet.com/gangao/2020-07/30/c_1126303761.htm (dostęp: 26.02.2021).
- 香港与大陆文化对比：香港与大陆文化差异分析 [Xiānggǎng yǔ dàlù wénhuà duìbǐ: Xiānggǎng yǔ dàlù wénhuà chāyì fēnxī]. <https://www.ukplanking.com/article/291530> (dostęp: 4.12.2023).
- 中国对全球人权的威胁，香港示威者。2019年6月5日 [Zhōngguó duì quánqiú rénquán de wēixié, xiānggǎng shìwēi zhě. 2019 Nián 6 yuè 5 rì]. <https://www.hrw.org/zh-hans/world-report/2020/country-chapters/337324> (dostęp: 25.02.2021).
- 中華人民共和國香港特別行政區維護國家安全法 [zung1 waa4 jan4 man4 gung6 wo4 gwok3 hoeng1 gong2 dak6 bit6 hang4 zing3 keoi1 wai4 wu6 gwok3 gaa1 ngon1 cyun4 faat3]. <https://zh.wikipedia.org/zh-hant/中華人民共和國香港特別行政區維護國家安全法> (dostęp: 3.12.2023).
- 中華人民共和國香港特別行政區維護國家安全法 [zung1 waa4 jan4 man4 gung6 wo4 gwok3 hoeng1 gong2 dak6 bit6 hang4 zing3 keoi1 wai4 wu6 gwok3 gaa1 ngon1 cyun4 faat3]. <https://www.6laws.net/6law/law-gb/中華人民共和國香港特別行政區維護國家安全法.htm> (dostęp: 3.12.2023).